

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Slavnostni govor
predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
na slavnostnem sprejemu ob 30-letnici ponovne uvedbe mature in začetka centralno
vodene mature v Republiki Sloveniji**

Brdo pri Kranju, 15. april 2024

Velja govorjena beseda

Spoštovani direktor državnega izpitnega centra dr. Darko Zupanc,
spoštovani minister za vzgojo in izobraževanje dr. Vinko Logaj,
spoštovane ravnateljice in ravnatelji, profesorice in profesorji,
spoštovani gostje in gosti,

s posebnim veseljem vas nagovarjam na tej svečanosti ob 30-letnici ponovne uvedbe mature in začetka centralno vodene mature v Republiki Sloveniji. Današnji dan ni le dan obeleževanja preteklosti, temveč je dan priznanja, poklona in zahvale.

Matura – ta zrelostni izpit, kot radi rečemo, preizkus znanja, poguma in odgovornosti – ima na Slovenskem dolgo tradicijo. Že več kot 170 let spremlja generacije dijakov na poti iz šolskih klopi v svet odraslosti. A prav pred tridesetimi leti je Slovenija kot nova, samostojna država, sprejela odločitev, da maturo postavi v središče svojega izobraževalnega sistema. Ta odločitev je bila mnogo več kot administrativni ukrep. Bila je dejanje vizije in zaupanja v znanje kot temelj narodne prihodnosti.

Ponovna uvedba in začetek centralno vodene mature je zgodovinsko pomemben mejnik na področju sistema vzgoje in izobraževanja, tudi kot izraz osamosvojitvenih prizadevanj, nenazadnje kot primer enotnosti v slovenski družbi.

Naj ob tej priložnosti izrečem zahvalo vsem, ki so oziroma ste bili del te zgodbe, ki ste s svojo strokovnostjo tlakovali pot centralno vodeni maturi – profesorju doktorju Petru Venclju, ministru, ki je leta 1992 podpisal prvi pravilnik o centralno vodeni maturi, in doktorju Slavku Gabru – pod njegovim ministrovanjem je bila leta 1994 izvedena poskusna matura. Od vključno leta 1995 je tako matura v Sloveniji pomembna in stabilna prvina zaključevanja srednješolskega izobraževanja in se od leta 2002 v gimnazijah izvaja kot

splošna matura, prva generacija dijakov in odraslih pa je tisto leto šolanje zaključila s poklicno maturo.

V teh tridesetih letih je 227.266 kandidatov opravilo splošno maturo in v 22 letih 249.064 kandidatov poklicno maturo. Skupno je skoraj 480.000 kandidatov prejelo spričevalo mature. Številka, ki ni le statistika, temveč utrip naroda. Vsaka od teh zgodb pa je rezultat truda, zagotovo tudi neprespanih noči in poguma. Skorajda ni slovenske družine, ki ne bi bila del te poti – po njej se podamo kot starši, stari starši, učitelji ali maturanti. Matura ni le preizkus znanja, temveč tudi dokaz vztrajnosti, zrelosti in pripravljenosti na nove življenjske poti. Je most med mladostjo in prihodnostjo, ki ga vsak prečka tudi s svojimi sanjami.

Po treh desetletjih strokovnega dela je prav gotovo v šolah, maturitetnih organih in državnem izpitnem centru na voljo izjemno veliko podatkov, informacij, izkušenj, pa tudi strokovnega znanja, kar omogoča potrebno primerno strokovno refleksijo ter oblikovanje celovitega načrta sprememb, popravkov in izboljšav za prihodnost – za boljšo kakovost znanja generacij ob koncu srednjega šolanja.

Slovenija vključuje v terciarno izobraževanje izjemno visok delež mlade populacije. Iz podatkov OECD za leto 2023 je razvidno, da kar 55 % v starostni skupini od 20 do 24 let – kar je veliko v primerjavi z ugotovljenim povprečjem 41 % v državah OECD. Samo po sebi je to dobro, hkrati pa se, kot opozarjajo strokovnjaki, žal ne izrazi v drugih ugodnih kazalnikih (na primer trajanje, učinkovitost in uspešnost študija). Vse to je v dobro mladih, ki so na poti skozi izobraževalni sistem, in v dobro širše skupnosti treba upoštevati pri spremembi zakonodaje, ki poteka prav v tem času.

Znanja brez napora zagotovo ni. To maturantke in maturanti vsake generacije – v to sem prepričana – zelo dobro vedo. Matura je pomembna točka, kjer se srečata preteklo učenje in pridobivanje znanja ter prihodnost odločitev. Zato je mnogo več kot le zaključek nekega šolanja – je osebna prelomnica mladega človeka, hkrati pa je pomembna za družbo kot celoto, saj kot država verjamemo v znanje kot skupno vrednoto, v pravičnost in v mlade kot nosilce prihodnosti.

Pri tem nikar ne pozabimo tudi na stiske mladih, s katerimi se ti srečujejo v času šolanja. Poslušajmo in slišimo jih ter jim pomagajmo, ko nam sporočajo, da so vir njihovega stresa, nerazumevanja, razdražljivosti in nespečnosti tudi šole in njihova pričakovanja ter napori za čim boljše ocene.

V času velikih sprememb in preizkušenj je pomembno, da je ureditev izvajanja mature verodostojna in strokovna. To je mogoče le ob hvalevredni predanosti profesorice in profesorjev, ob strokovnosti in jasni zavezanosti države k odličnosti. In v to verjamem.

Ne morem se bolj strinjati z zapisom literarnega zgodovinarja in filozofa Nuccia Ordineja v njegovi zelo posebni knjigi Koristnost nekoristnega, da literatura in znanje, kultura in izobrazba ustvarjajo idealno okolje, v katerem se lahko silovito razvijajo ideje o demokraciji, svobodi, pravičnosti, enakosti, pravici do kritike, strpnosti, solidarnosti in splošnem dobrem. Znanje je bogastvo, ki ga lahko razdajaš, ne da bi obubožal. Nasprotno, znanje bogati tistega, ki ga daje, in tistega, ki ga prejema. Bodimo tako bogata skupnost.

Poskrbimo, da bodo prihodnje generacije maturantk in maturantov še naprej ponosne na izpit, ki pomeni več kot le oceno – pomeni velik korak naprej na poti življenja. Korak v odgovornost, v svet.

Podprimo jih in pomagajmo jim pri tem na najboljši možni način.

Iskrena hvala vsem, ki že 30 let skrbite za to.